

Voorganger: Bert de Wit

Schriftlezing: Johannes 21:15-24

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus – waar u ook bent,

‘Vertrouwen komt te voet en gaat te paard.’

Dit spreekwoord werd een paar weken geleden vaak aangehaald, na het debat in de Tweede Kamer over ‘Pieter Omtzigt: functie elders’. U weet wel: de minister-president moest zich verantwoorden. Niet als minister-president maar als fractieleider van de VVD, omdat hij in die functie naar verluid iets had gezegd waarvan hij zelf zei dat hij dat niet had gezegd. Althans, hij had daar geen actieve herinnering aan. Terwijl later bleek dat hij wel iets in die richting had gezegd en dat het dus onterecht was dat hij had gezegd dat hij niets had gezegd. Maar hij had niet gelogen, volgens hemzelf, want áls het een leugen was dan had hij het naar eer en geweten gezegd. En dan is het niet zo erg.

De Kamer was het niet helemaal met hem eens. Er volgde een motie van wantrouwen en het paard waarop het vertrouwen gáát sloeg op hol. Daarna hebben ze Tjeenk Willink er bij gehaald, om als een soort paardenfluisteraar dat beest weer rustig te krijgen. In de hoop dat het vertrouwen – voetje voor voetje – weer zal terugkomen. Want het is een vertrouwenskwestie. En vertrouwen is een ingewikkeld iets, zeker in de politiek.

Maar ook in persoonlijke relaties is vertrouwen ingewikkeld. Het komt te voet en het gaat te paard. Je bent niet zomaar zover dat je samen een huis durft te kopen, of elkaar het ja-woord durft te geven. Eerst moet je elkaar goed leren kennen. Je wilt weten dat je op die ander aankunt. Vertrouwen heeft tijd nodig om te groeien.

Je kunt er aan werken door trouw te zijn en betrouwbaar. En dat vol te houden in voor- en tegenspoed. Maar als één van beiden één keer vreemd gaat – dan is heel dat vertrouwen in één klap weg. Dan vóel je je niet meer vertrouwd bij die ander. Dan is die een vreemde voor je geworden. Hoe kan dát ooit weer worden goed gemaakt?

Misschien is dat in het persoonlijke leven nog moeilijker dan in de politiek. In de politiek gaat het maar om een déél van je leven, terwijl die persoonlijke relatie je leven ís. Als je in een vriendschap of een huwelijk elkaar niet meer kunt vertrouwen, dan valt de grond onder je voeten weg. Dat maakt je fundamenteel onzeker. Je weet niet meer wie je bent. Wat jouw hele leven tot nu toe heeft betekend. Alsof je in een leugen hebt geleefd. En voor je er erg in hebt, kwets je een ander even diep als die ander jou gekwetst heeft. Dan heb je elkaar zoveel pijn gedaan dat je denkt, dat het nooit meer goed kan komen tussen jullie.

Als je dan leest over dat gesprek tussen Jezus en Petrus, dan sta je toch wel even te knipperen met je ogen. Wat gebeurt hier in hemelsnaam?

Wat hier speelt is een vertrouwenskwestie. Petrus had het vertrouwen van Jezus verspeeld. Nou, ‘verspeeld’ – hij had het geschonden! Op het meest kritieke moment, toen het er echt op aan kwam, heeft Petrus glashard ontkend dat hij Jezus kende. Tot drie keer toe zei hij: ‘Ik ken die man niet!’ Terwijl Jezus op dat moment voor de hoge raad stond. Zonder advocaat, zonder iemand die het voor hem opnam. Terwijl de doodstraf hem boven het hoofd hing. Zelfs op dat moment liet zijn vriend het afweten. Zijn beste vriend – dat meende Petrus te zijn. Hij had gezegd: ‘Al laat iedereen u in de steek, ík niet!’ Hij had nooit van zichzelf gedacht dat hij dít zou doen.

Volgens Matteüs ging Petrus naar buiten, toen de haan had gekraaid na zijn derde verloochening. En daar, buiten, weende hij bitterlijk. In Bachs Matthäus Passion klinkt direct daarna de aria 'Erbarme Dich'. 'Ontferm U over mij, omwille van mijn tranen...' Heel ontroerend, maar Johannes vertelt dat niet.

Had Petrus spijt, volgens Johannes? Was hij tot inzicht gekomen in wat hij had gedaan? Of zou hij met droge ogen hebben beweerd dat hij geen actieve herinnering had aan enige verloochening en dat áls hij zoiets had gedaan hij dat naar eer en geweten had gedaan?

Johannes heeft het niet over de tranen van Petrus. Maar hij is wel de enige evangelist die terugkomt op dat hele erge. In zijn evangelie komt Jezus er op terug. Het wonderlijke is, dat dit gebeurt nadat Jezus is gestorven. Dit gesprek vindt plaats ná de begrafenis, als het te laat is. 'Ik had nog zoveel willen vragen', zeggen we dan. Maar dat kán niet meer als die ene er niet meer is. Dan zul je moeten leren leven met je vragen. Die ander zal altijd min of meer een vreemde voor je blijven.

Het is alsof Johannes wil zeggen: 'Zeg nooit "nooit"'. Wat voor mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Jezus heeft uit liefde zijn leven gegeven voor de wereld. Hij is écht gestorven, hij was niet schijndood. En dat hij is opgestaan wil niet zeggen dat zijn dood niet echt was. Wat het wél wil zeggen is, dat de dood hem niet verslagen heeft. De dood heeft geen einde gemaakt aan zijn liefde voor de wereld. Integendeel: zijn liefde is sterker dan de dood. Zijn opstanding wil zeggen, dat hij de levende Heer is voor wie hem liefheeft.

De leerling van wie Jezus hield had het als eerste door: 'Het is de Heer!' – zei hij, toen hij die man op de oever zag. Petrus sprong gelijk in het water en zwom naar hem toe. Dat doe je niet als je iets hebt om je voor te schamen. Petrus had niet de neiging om Jezus te ontlopen. Integendeel, hij wilde niets liever dan bij hem zijn. Zou hij dan echt niet beseffen wat hij Jezus had aangedaan?

Na het eten nam Jezus Petrus even apart. Misschien gingen ze een stukje lopen langs het strand. Het was tijd voor een goed gesprek.

Er moest natuurlijk het één en ander uitgesproken worden. Om het goed te maken, om het vertrouwen te herstellen. Dan moet eerst de pijn worden benoemd: waar is het mis gegaan? En dan moet er schuld worden erkend: 'Ja, ik heb u verloochend!' En er moet boete worden gedaan, bittere tranen worden geweend.

Maar je ziet daar niets van terug in dit gesprek. Ze hebben het helemaal niet over die verloochening! En toch heeft het er alles mee te maken.

Waar gaat dit gesprek dan wél over? Nee, laat ik iets anders vragen: wat gebeurt hier? Wat doet Jezus en wat doet Petrus in dit gesprek? Wat doen ze met elkaar?

Jezus vraagt drie keer aan Petrus: 'Heb je mij lief?'

En Petrus antwoordt drie keer dat hij Jezus liefheeft.

De vragen en de antwoorden zijn telkens net even iets anders. Daar zou je ook een hele preek over kunnen houden. Maar ik houd het nu even bij dit ene: Jezus wil weten of Petrus van hem houdt. En dat is precies waar het allemaal om gaat in relaties.

Je wilt weten of die ander van je houdt. Als je dat niet weet dan kun je elkaar niet vertrouwen. Maar als je dat wél weet, dan is het mogelijk dat het vertrouwen wordt hersteld. Liefde maakt alles mogelijk.

'Heer, u weet toch dat ik van u houd?' – vraagt Petrus. Hij wil weten of Jezus weet dat hij van hem houdt. Ondanks alles wat hij had gedaan of nagelaten. Ja, hij was zichzelf kwijt, maar de liefde had hem niet verlaten. Dat weten en weten dat die ander dat weet, dat is de basis van vertrouwen.

En Jezus bevestigt dat vertrouwen wanneer hij Petrus opdracht geeft: 'Weid mijn lammeren. Hoed mijn schapen. Weid mijn schapen!' Met andere woorden: Als je van mij houdt, dan heb je jouw naaste lief. Als je mij vertrouwt - zoals een schaap een goede herder – dan ben je zelf een herder voor je medemensen. Dat hoeft je niet te doen om het vertrouwen te herstellen, om iets goed te maken of het te verdienen. Nee, dat kán dan weer. Dat vertrouwen wordt Petrus geschonken met liefde. De liefde is alles wat een mens nodig heeft om mens te zijn en om de weg te gaan die de goede herder met ons gaat. Liefde is de weg, de waarheid en het leven. Amen.